

Scenariusz lekcji 2:

Międzykulturowe wyzwania społeczeństwa

Grupa: wszystkie klasy szkół ponadpodstawowych

Czas potrzebny na przeprowadzenie zajęć: 2 jednostki lekcyjne (90 min)

Potrzebne materiały i pomoce dydaktyczne:

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wskazać różnice pomiędzy społeczeństwem pluralistycznym, a hegemonistycznym
- zna wyzwania stojące przed społeczeństwami wielokulturowymi
- potrafi wskazać elementy polityki, które powinny być brane pod uwagę przy tworzeniu społeczeństwa wielokulturowego

Przebieg zajęć:

- 1) Przywitaj uczniów i uczennice. Zrób wprowadzenie:
"Dzisiaj drugie z czterech spotkań dotyczących migracji. Na ostatnich zajęciach dowiedzieliśmy się, jaka jest różnica pomiędzy migracjami dobrowolnymi i przymusowymi, poznaliśmy kraje, które przyjmują osoby migrujące. Dzisiaj spróbujemy zdefiniować wspólnie społeczeństwo wielokulturowe oraz zastanowić się nad wyzwaniami stojącymi przed takim społeczeństwem (**SLAJD 1**)
- 2) Podkreśl, że migracje to zjawisko wielowymiarowe, a jego konsekwencje dotyczą zarówno: osób migrujących, państw i społeczeństw, z których te osoby pochodzą oraz państw i społeczeństw przyjmujących. Poinformuj uczniów, że nie sposób wymienić spójnych dla wszystkich migracji skutków, ponieważ zależą one od przyczyn migracji, np.: czy migracja ta jest dobrowolna, czy przymusowa, od krajów/społeczności pochodzenia i krajów/społeczności przyjmujących, od odległości, posiadanych wcześniej zasobów, a także indywidualnych cech osoby. (**SLAJD 2**)
- 3) Zaprosz uczniów do pierwszego zadania. Każda grupa dostaje, krótki opis, który znajdziesz na końcu skryptu (Opisy osób).
Jakie mogą być realne trudności osób przybywających do innego kraju?
  - językowe
  - kulturowe
  - finansowe (**SLAJD 3**)
- 4) Po wykonanym ćwiczeniu i dyskusji podsumuj, że w perspektywie jednostki, główne aspekty, które ulegają zmianie to:
  - a) zarobki - początkowy duży koszt związany z wyjazdem, który ma wpływ na oszczędności, jednak w przypadku migracji dobrowolnych, zazwyczaj dochody

rosną. Wynika to z tego, że ludzie migrują zazwyczaj z miejsc o niższych płacach, do miejsc o płacach wyższych. Jednak sytuacja ta może wyglądać zupełnie inaczej np.: w przypadku osób migrujących przymusowo lub jeśli pojawia się dyskryminacja na rynku pracy. Dodatkowo wzrost zarobków, nie zawsze musi oznaczać większy konsumpcjonizm, ponieważ pieniądze mogą trafiać do rodziny przebywającej w kraju pochodzenia

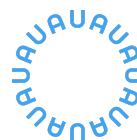
- b) kompetencje i umiejętności np.: znajomość języka, mogą z czasem wzrastać, natomiast trudnościami mogą być nostyfikacje dyplomów, brak możliwości pracy w zawodzie zgodnym z wykształceniem
  - c) pozycja społeczna - kształtuje się dwójako - w kraju pochodzenia zazwyczaj wzrasta (szczególnie wtedy, gdy członkowie rodziny są beneficjentami zasobów finansowych), natomiast w kraju imigranckim pozycja (szczególnie na początku) maleje - wykonywanie nieprestiżowych prac, dyskryminacja, brak możliwości udziału w życiu lokalnych społeczności
  - d) o tym zagadnieniu szerzej na kolejnych slajdach (**SLAJD 4**)
- 5) Wszystkie zmiany, o których mowa była na poprzednim slajdzie mogą prowadzić do tak zwanego szoku kulturowego. Na pierwszym etapie zazwyczaj osoby z kraju imigranckiego mają więcej wyrozumiałości i tolerancji, cieszą się, kiedy migrant mówi pierwsze słowa w danym języku. Dla migrantów to również nowa sytuacja, po trudnym okresie podjęcia decyzji, wydatkach i stresach, wszystko wydaje się ciekawe, fascynujące i prostsze. Jednak po jakimś czasie zaczyna pojawiać się tęsknota, osoby migranckie czują, że ich przyzwyczajenia nie są adekwatne do norm obowiązujących w społeczności, spotykają się z różnymi ograniczeniami: związanymi z językiem, czy dostępem do rynku pracy. Regeneracja staje się momentem, w którym osoba z doświadczeniem migracyjnym zauważa złożoność sytuacji, w której się znalazła. Potrafi wskazać wyzwania przed nią stojące, ale wskazuje też swoje zasoby, potrafi rozdzielić, to co lubi i to, co ją denerwuje. Zaczyna na nowo tworzyć swoją tożsamość. Zastanawia się, które elementy z obu kultur są odpowiednie i zgodne z jej indywidualnym podejściem. Natomiast moment adaptacji, to ten czas, gdy osoba jest w stanie przeskakiwać pomiędzy różnymi sposobami funkcjonowania automatycznie. Osoby, nie zawsze dochodzą do tego etapu. (**SLAJD 5**)
- 6) Po omówieniu trudności adaptacyjnych i indywidualnych osoby migrującej, porozmawiajcie szerzej o wyzwaniach kraju, do którego przybywa osoba. Podkreśl, że również w tym wypadku nie ma jednej gotowej odpowiedzi, na to jakie wyzwania stoją przed takim krajem. Sytuacja zależy od elementów państwa przyjmującego, a także od osoby przybywającej. Państwa kształtując swoją politykę migracyjną zwracają uwagę na wymienione na slajdzie aspekty. Elementy te są jednak niejednoznaczne, zależą między innymi od tego, czy patrzymy na skutki długofalowe, czy krótkookresowe, niekiedy klasyczne równania i teorie np.: przyływ młodych ludzi = odmłodzenie się społeczeństwa sprawdzają się, w innych zupełnie nie. (**SLAJD 6**)
- 7) Po omówieniu elementów, które są ważne z perspektywy państwa imigranckiego, spróbujcie wspólnie przyjrzeć się wpływowi osób z Ukrainy na polski rynek pracy. Jakie konsekwencje gospodarcze ma pojawienie się tych osób na rynku pracy? Czy opracowane dane są zgodne ze stereotypami dotyczącymi zmian na rynku pracy generowanych przez migrantów? Dane pochodzą z raportu Deloitte z 2024 r. (**SLAJD 7**)

- 8) Przyjrzyjcie się również, jaki wpływ na demografię Polski mają osoby migranckie. Podkreśl, że dane te są odpowiednie dla Polski, natomiast w przypadku demografii, skutki nie zawsze są jednoznaczne. Należy brać pod uwagę wiele czynników (były omówione przy slajdzie 6). **(SLAJD 8)**
- 9) Poproś uczniów, by biorąc pod uwagę wszystkie aspekty i wielowymiarowość migracji, spróbowali zastanowić się, jak podane obrazki mogą łączyć się z tym, co spotykają w kraju, do którego przybyły osoby z doświadczeniem migracyjnym. Podkreśl, że zastana, w kraju struktura jest podobna do góry lodowej. Widać tylko wierzchołek, pewne praktyki i zachowania, natomiast duża część jest niewidoczna na samym początku - to np.: wartości i normy obowiązujące w danej społeczności. Porozmawiajcie o tym, że góra na przedstawia zarówno - nieformalne praktyki, jak i np.: prawne aspekty (np.: widzimy pewne rozwiązania prawne, ale nie znamy wcześniejszych doświadczeń, historii). **(SLAJD 9)**
- 10) Spróbujcie na podstawie zawartej na slajdzie definicji słowa kultura, zastanowić się, z jak wieloma wymiarami kultury spotyka się osoba przybyła do kraju imigranckiego. Weźcie pod uwagę:
  - poziom krajowy
  - społeczność lokalną (miejsce zamieszkania)
  - społeczność z pracy
  - znajomych, kolegów, przyjaciół (najbliższe kręgi) **(SLAJD 10)**
- 11) Poproś uczniów, by wyobrazili sobie, że osoba przybywa do Polski. Jakie wartości ważne są na szczęblu:
  - ogólnokrajowym
  - lokalnym (w zależności od miejsca zamieszkania Twoich uczniów i uczennic)
  - w Waszej szkole
  - wśród klasy, z którą prowadzisz zajęcia? **(SLAJD 11)**
- 12) Omów wiadomości zawarte na tym slajdzie, a następnie poproś, by do wymienianych wcześniej wartości spróbowali dopasować normy zachowań oraz ich realizację. **(SLAJD 12)**
- 13) Czy któryś z tych elementów pojawił się w Waszej wcześniejszej dyskusji? Spróbujcie razem zastanowić się, czy wymienione tutaj elementy należą do wartości, norm czy praktyk. **(SLAJD 13)**
- 14) Podsumuj wiadomości zebrane na dzisiejszej lekcji. Zapytaj uczniów, z czym wychodzą z zajęć? Czy towarzyszy im jakaś myśl lub emocja? . **(SLAJD 14)**

Opisy osób:

- 1) Hej, mam na imię Muhammad. W pierwszym miesiącu po przybyciu do Badziukidiwi czułem się świetnie, Wszystko było dla mnie nowe, ciekawe i fascynujące. Czułem, że chcę próbować uczyć się badziukidiwińskiego. Wszystkim mówiłem “badziu kidi”, co oznacza “dzień dobry”. Wszystko wydawało mi się takie pogodne i ciepłe. Potem wszystko zaczęło mnie denerwować, miałem wrażenie, że nigdy nie nauczę się tego języka. Ta trudna i skomplikowana gramatyka, to jakiś koszmar! Odczuwałem lęk i stres, chciałem się dopasować, miałem poczucie, że to moja wina, a potem poczułem, że to wszystko wokół jest jakieś dziwne. Chciałbym mieć miejsce, w którym mógłbym uczyć się swojego języka ojczystego lub robić wydarzenia kulturalne związane z moim krajem pochodzenia. Tutaj jest bardzo mało możliwości finansowania takich działań.
- 2) Hej, mam na imię Anahit. Lubię tutaj być, nauczyłam się sprawnie przełączać z jednej kultury na drugą. Wiem, kiedy i gdzie obowiązują jakie normy. Chcę być modelką, bo denerwuje mnie, że w telewizji i mediach nie widzę nikogo podobnego do mnie. Mam wrażenie, że wszyscy są do siebie podobni. A w dodatku jest mi przykro, że moi koledzy i koleżanki, w ważne dla nich dni mają w szkole wolne, a ja kiedy mamy święta zamiast być z rodziną muszę siedzieć w szkole, a nawet pisać sprawdziany.
- 3) Cześć! Jestem Parvin i z wykształcenia jestem lekarką. Martwi mnie to, że tak mało jest kursów zawodowego języka badziukidiwińskiego, który jest tak niezbędny w mojej pracy. Trudno nauczyć się w rozmowie z koleżanką, jak powiedzieć po badziukidiwińsku “wstrząs anafilaktyczny”. Bardzo chcę zdobyć tę wiedzę, ale nie wiem, gdzie jej szukać. W dodatku nostryfikacja dyplomu to taki trudny proces. Nie wiem, czy to w ogóle się uda. Uczyłam się tyle lat, a teraz pracuję jako pomoc kucharza. Mam wrażenie, że nie mam na to wszystko siły.
- 4) Jestem Vlad i czekam na przyznanie ochrony międzynarodowej. Choruje na poważną chorobę autoimmunologiczną i bardzo się boję. Ochrona zdrowia podczas procedury nie wygląda tak samo, jak po otrzymaniu dokumentów. Ja w dodatku nie umiem wytłumaczyć, co mi jest, a ważne dokumenty zostawiłem u siebie w domu. Chciałbym chociaż pracować, żeby móc zająć czymś głowę, ale dostępu do rynku pracy również jeszcze nie mam.
- 5) Ostatnio znalazłam pracę! Jestem naprawdę szczęśliwa, na razie będę sprzątać mieszkania. A wieczorami intensywnie uczyć się języka badziukidiwińskiego. Chciałabym wynająć jakieś mieszkanie, ale wszędzie, gdzie dzwonię mówią, że obcokrajowcom nie wynajmują, a jak już się coś znajdzie to jest to dla mnie za drogie. Jeszcze, gdybym umiała pomóc moim dzieciom w pracach domowych. Rozumiem już trochę język, ale to co jest w szkole? Bardzo trudne.
- 6) A ze mnie ciągle się śmieją. Inaczej jem, inaczej wyglądam, mówię inaczej i inne rzeczy są dla mnie ważne. Czy to powód żeby mnie obrażać? Bardzo chciałbym mieć

przyjaciela. Tak bardzo tęsknię za rodziną. Kontakt przez kamerkę to nie jest to samo. Nie ma mnie na najważniejszych rodzinnych wydarzeniach. Wszystkiego dowiaduję się ostatni. Dzieci mojej siostry nigdy nie widziały mnie na żywo. Ciekawe, czy będą wiedziały, kim jestem, jak się spotkamy.

- 7) Przyjechałem do Badziukidiwi z pobliskiego kraju Dugiwandi. Nasze języki są niby podobne, nasza kultura prawie się nie różni. No właśnie “niby”, “prawie”, wszystko rozumiem i nie rozumiem jednocześnie. Miało być na chwilę... ciągle śledzę informacje. Nie wiem, czy będę musiał tu zostać, czy może wrócę do Dugiwandi. Wszystko mnie frustruje! Jestem taki rozdarty. Nie wiem, co mam robić.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt finansowany ze środków
Ministra Edukacji w ramach programu
Młodzi Obywatele